

इत्युभयं कुशान्तरेण त्रिवृतं कृत्वा पात्रे
पवित्रनिवेशनम् । शत्रो देवीरभीष्टये आपो
भवन्तु पीतये शयोरभिस्रवन्तु नः । इति पात्रे
जलदानम् । ॐ यवोऽसि यवयास्महे शो यवया-
रातो इति यवदानम् ।

ॐ गन्धद्वारां दुराधर्षां नित्यपुष्टां करीषिणीम्
देव्यरीं सर्वं भूतानां त्वामिहोपहृये श्रियम् ॥

इति गन्धदानम् ॥

ॐ श्रीय ते लक्ष्मी च पद्मा इति पुष्पदानम् ।
ॐ या दिव्या आपः पयसा सम्भूयुष्या अन्त-
रीक्षा उतपार्थ वीर्या हिरण्यवर्णा यज्ञियास्ता
न आपः शिवाः संशोनाः सुहवा भवन्तु ॐ
धुरिलोचनसंज्ञकेभ्यो विश्वेभ्यो देवेभ्य एषोऽर्घ्यो
नमः । इति हस्तोऽर्घ्यं दत्त्वा अनेनेव पात्रेण
संप्रवपवित्रग्रहणं प्रथमपात्रेण संप्रवपवित्रञ्च
गृहीत्वा ब्राह्मणदक्षिणपात्रं कुशोपरि उड्ड-
मुखपात्रे स्थापनं तदुपरि कुशदानम् । ततः
ॐ धुरिलोचनसंज्ञकेभ्यो विश्वेभ्यो देवेभ्य एतानि

गन्धपुष्पधूपदीपवासोयुगसोत्तरीययज्ञोपवीतानि
नमः । गन्धादिदानमच्छिद्रमस्तु संकल्पसिद्धि-
रस्तु । ब्राह्मणवाचनम् । ततः पिष्टपितामह-
प्रपितामहमातामहप्रमातामहहृदप्रमाता-
महानां सपत्नीकानां श्राद्धमहं करिष्ये । अनु-
ज्ञापनम् । ॐ कुरुष्वेति ब्राह्मणैरुक्ते । ॐ देव-
ताभ्यः द्विभ्यश्च महायोगिभ्य एव च । इति
त्रिजपेत् । ततः ॐ अमुकसगोत्राणां अस्मत्-
पितृपितामहप्रपितामहानां यथानामशर्मणां
सपत्नीकानां श्राद्धं शुभास्वहं करिष्ये । ॐ
कुरुष्व श्राद्धकरणानुज्ञानम् । ॐ अमुक-
सगोत्रेभ्यः अस्मत्पितृपितामहप्रपितामहेभ्यो
यथानामशर्मभ्यः सपत्नीकेभ्य इदमासनं स्वधा ।
ब्राह्मणवामपात्रं आसनम् । ॐ पितृनावाह-
यिष्ये ॐ आवाहयेत्युक्ते ॐ उग्रन्तस्वानधोमह्यु-
ग्रन्तः समिधोमह्यौ । उग्रन्तु शत आवह पितृन्
हविषे अतवे । ॐ आयान्तु नः पितरः
सौम्यासौ अग्निष्वात्ताः पथिभिर्देवयानैः ।
अस्मिन् यज्ञे स्वधया मदन्तोऽधिभुवन्तु तेऽवन्त-
स्मान् । इत्यावाहनम् । ॐ अपहतासुरा
रक्षांसि वेदिसदः । त्रिस्तिलविकिरणम् । ॐ
तिलोऽपि सोमदेवलो गोसवो देवनिर्मितः ।
प्रक्षेमद्भिः पृक्तः स्वधया पितृन् लोकान् प्रौणाहि
नः आहा । तिलदानम् । गन्धपुष्पं हस्ताभ्यां
दत्त्वा पितृपात्रमुत्थाप्य या दिव्येति पठित्वा
अमुकगोत्रं अस्मत्पितः अमुकशर्मन् सपत्नीक
एष ते अर्घ्यः स्वधा । एवं पितामहादी ।
सपवित्रं पात्रं गृहीत्वा ब्राह्मणवामपात्रं
दक्षिणाशुशोपरि ॐ पितृभ्यः स्थानमसौति
अधोमुखपात्रस्थापनम् । ॐ श्रम्यन्तां लोकाः
पितृमदनाः पितृमदमसि । अधोमुखपात्र-
स्थानम् । ततः अमुकसगोत्रेभ्यः अस्मत्पितृ-
पितामहप्रपितामहेभ्यः सपत्नीकेभ्यः एतानि
गन्धपुष्पधूपदीपवासोयुगसोत्तरीययज्ञोपवीतानि

स्वधा । पितृतीर्थेन गन्धादिदानम् । गन्धादि-
दानमच्छिद्रमस्तु सङ्कल्पसिद्धिरस्तु । ब्राह्मण-
वाचनम् । एवं मातामहादोनामनुज्ञापनादि
कर्म । ॐ या दिव्येति भूमिसम्प्राप्तिर्जनम् । ततो
पृताक्तमन्नं गृहीत्वा दक्षिणोपवीतं पितृ-
ब्राह्मणम् । ॐ अग्नौ करणमहं करिष्ये ॐ कुरु-
ष्वेति तेनोक्ते ॐ अग्नये कव्यवाहनाय स्वाहा
ॐ सोमाय पितृमते स्वाहा । आहुतिहयं देव-
ब्राह्मणहस्ते दत्त्वा अवशिष्टार्हं पिण्डार्थं स्थाप-
यित्वा अपरमहं पित्रादिपात्रे मातामहादिपात्रे
च निःक्षिपेत् । पात्रे अन्नादि निधाय कुशं दत्त्वा
अधोमुखाभ्यां पाणिभ्यां पात्रं गृहीत्वा । ॐ
पृथिवी ते पात्रं द्यौः पिधानं ब्राह्मणस्य मुखे
अमृतं अमृतं जुहोमि स्वाहा । पात्राभि-
मन्त्रणम् । इदं विष्णुर्विचक्रमे त्रैधा निदधे
पदम् । समुद्रमस्य पांशुले विष्णो हव्यं रक्षस्व ।
इत्यन्योपस्थधोमुखहिजाङ्गुष्ठनिवेशनम् । ॐ अप-
हतेति त्रिव्यविकिरणम् ।

ॐ निहन्मि सर्वं यदमेध्यवज्रवेत्

इताश्च सर्वेऽसुरदानवा मया ।

रक्षांसि यक्षाः सपिशाचसंघा

हता मया यातुधानाश्च सर्वे ॥

इति सिद्ध्यर्थविकिरणम् ॥

ततः ॐ धुरिलोचनसंज्ञकेभ्यो विश्वेभ्यो देवेभ्य
एतदन्नं सष्टतं सपानीयं सव्यञ्जनं स्वाहा इति
वारिकुशाद्यैरन्नसङ्कल्पनम् । ॐ श्राद्धमिद-
मच्छिद्रमस्तु सङ्कल्पसिद्धिरस्तु । ततो वामोप-
वीतेन सव्यञ्जनं सष्टतमन्नं पित्रादिपात्रे निधाय
तदुपरि भूमिसंलग्नकुशं दत्त्वा ॐ पृथिवी ते
पात्रं अभिमन्त्रयम् । उत्तानाभ्यां पाणिभ्यां
पात्रं गृहीत्वा ॐ इदं विष्णुरित्यन्योपरि उत्ता-
नाङ्गुष्ठं निवेशयेत् ॐ अपहता इति तिलविकि-
रणम् । भूमिपातितवामजानुः । अमुकगो-
त्रेभ्यः अस्मत्पितृपितामहप्रपितामहेभ्य अमु-
कामुकशर्मभ्यः सपत्नीकेभ्य एतदन्नं सष्टतं
सपानीयं सव्यञ्जनं प्रतिषिद्धवर्जितं स्वधा ।
अन्नसङ्कल्पः । ॐ ऊर्जं वहन्तीरसृतं दृतं
पयः कौलालं परिसृतं स्वधास्त तर्पयत मे
पितृन् । दक्षिणामुखवारित्वागः । ॐ
अन्नमिदमच्छिद्रमस्तु सङ्कल्पसिद्धिरस्तु । ततः
सव्याहृतिकया गायत्र्या विसर्जयित्वा मधु-
वाता ऋतायते मधु चरन्ति सिन्धवः माध्वीनः
सन्धोषधोः । मधुनक्तमुतोपसो मधुमत् पाथिवं
रजः मधु द्यौरस्तु नः पिता । मधुमानो वन-
स्पतिर्मधुमानस्तु सूर्या माध्वीर्गावो भवन्तु नः ॥
मधु मधु मधु इति जपः । यथा सुखं वाग्यता
जुषध्वमिति ब्रूयात् । भुक्तवत्सु सप्तव्याधादिकं
पितृस्तोत्रं जपेत् ।

ॐ सप्तव्याधा दशार्णेषु ऋगाः कालाञ्जरे गिरी ।

चक्रवाकाः सरदोपे हंसाः सरसि मानसे ॥

तेऽपि वाताः कुरुचेन ब्राह्मणा वेदपारगाः ।

प्रस्थिता दूरमध्वानं यूय तेभ्योऽवसीदत ॥

ततस्तृप्तेषु । दक्षिणामुखो वामोपवीतो
उच्छिष्टाश्रितः ।

ॐ अग्निदध्वाश्च ये जीवाः येऽप्यदध्वाः कुले
मम ।

भूमौ दत्तं दध्यन्तु तृप्ता यास्तु परां गतिम् ॥
इति भूमौ कुशोपरि सष्टमन्नं जलप्लुतं विकि-
रेत् । ततो देवब्राह्मणक्रमेण जलगण्डधं दत्त्वा
पूर्ववत् पुनः सव्याहृतिकां सावित्रीं मधुवाते-
त्युचं मधु मध्विति च जप्त्वा ॐ क्वचितं भव-
न्निरिति देवब्राह्मणप्रश्नः । सुस्चितमिति
तेनोक्ते ॐ शेषमन्नमप्यस्तीति प्रश्नः । इष्टैः सह
भुङ्क्ष्वेति तेनोक्ते पित्रादिब्राह्मणे वामोप-
वीतेन ॐ तृप्तास्तु इति प्रश्नः । ॐ तृप्तास्तु
इत्युक्तं शेषमन्नेति प्रश्नः । ॐ इष्टैः सह
भुङ्क्ष्वेति तेनोक्ते मातामहादिब्राह्मणे तथैव
प्रश्नः । ततः पित्रादिब्राह्मणे पिण्डानहं पात-
यिष्ये पातयेत्युक्तं । तदुच्छिष्टाश्रितोऽभ्युक्ष्य
मण्डलञ्च चतुष्कोणं तिलविकिरणं ॐ अमुक-
गोत्रं अस्मत्पितः अमुकशर्मन् सपत्नीक
एतत्ते पिण्डासनं स्वधा इत्यं रेखामध्ये पिता-
महाय प्रपितामहाय च । सव्याहृतिकां
गायत्रीं मधुवातेति चिह्नपन् अन्नं साव्यं पिण्ड-
कृत्वा कुशोपरि अमुकगोत्रास्मत्पितः अमुक-
शर्मन् सपत्नीक एष ते पिण्डः ये चात्र त्वामनु
यांश्च त्वमनु तस्मै ते स्वधा । एवं पितामह-
प्रपितामहमातामहप्रमातामहहृदप्रमाताम-
हेभ्यः । पिण्डशेषविकिरणं पिण्डान्तिके । ॐ
लेपभुजः प्रीयन्तां इति स्मरणकुशेषु हस्त-
मार्जनम् । प्रक्षालितेन पिण्डपात्रादकेन अमुक
गोत्रं अस्मत्पितः अमुकशर्मन् सपत्नीक
एतत्ते जलमवनेनिक्षिप्य ॐ ये चात्र त्वामनु
यांश्च त्वमनु तस्मै ते स्वधेति पितृपिण्डसेचनम् ।
पिण्डपात्रमधोमुखं कृत्वा बह्वाक्षि ॐ अन्न
पितरो मादयध्वं यथाभागमाहवायध्वमिति
जपः । अपः स्पृष्ट्वा वामेन पराहृत्य उदङ्मुखश्च
प्राणास्त्रिः संयम्य ।

ॐ वसन्ताय नमस्तुभ्यं शीघ्राय च नमो नमः ।

वर्षाभ्यश्च शरत्संज्ञं ऋतवे च नमः सदा ॥

हेमन्ताय नमस्तुभ्यं नमस्तो शिशिराय च ।

मासैर्वत्सरभ्यश्च दिवसेभ्यो नमो नमः ॥

ॐ षड्भ्य ऋतुभ्यो नमः पितृभ्यो नमः । इति

जपः । वामेनेव पराहृत्य दक्षिणामुखः अमौ

मदन्त पितरो यथाभागमाहवायिष्यत । इति

जपः । वासः शिथिलीकृत्याक्षसिं कृत्वा ॐ

नमो वः पितरः पितरो नमो वः । इति जपः ।

गृहान्नः पितरो दत्त । इति गृहवीक्षणम् ।

ॐ सदो वः पितरो देवाः । इति पिण्डवीच-

नम् । ॐ एतद्दः पितरो वासः इत्युच्चार्य

अमुकगोत्रं इत्यादिना एतत्ते वासः ॐ ये

चात्र त्वामनु यांश्च त्वमनु तस्मै ते स्वधा ।

दशाभवसूत्रदानम् । वामेन पाणिना उदक

पात्रं गृहीत्वा । ॐ ऊर्जं वहन्तीरसृतं दृतं पयः